

Kriz sonrasının siyasal ekonomisi

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Yaşanan son krizle ilgili yorumlar ayrıca yorumlanmayı gerektiriyor. Bu değerlendirmeler iki noktada

toplanıyor: bir grup son gelişmelerle birlikte liberal ekonominin sonuna geldiğini işaret ediyor; diğer bir grupsa olanlara sadece

teknik bir açıdan bakıyor ve kesinlikle işin siyasal yanını görmek istemiyor. Böylece ortaya çıkan şu: ya hiç siyasal değerlendirme yapılmıyor ya da yapılan siyasal değerlendirmeler eksik ve yanlış.

Türkiye gibi toplumsal yaşamın altyapısını yeterince kurmamış, bireysel yaşamı 'refah devleti'nin toplumsal güvencelerine kavuşturamamış toplumlar, ansızın liberalleşmeye koyulunca vahşi kapitalizmle başlayan ve John Gray'in tabiriyle vahşi küreselleşmeyle biten bir darboğaza sürüklendi. Bu aşağı yukarı son 20 yılın özeti ve Türkiye bu olumsuz gelişmeleri tüm aşama ve boyutlarıyla etinde, kemiğinde hissetti. 1980'de her şey iyiye gidecek diye yapılan devalüasyonla 43 liradan 70 liraya çıkarılan dolar bugün 700 bin lira. Kısacası, 20 yılda, her şey bir yana, para 10 bin misli değer yitirmiş. Memur, işçi, e-

mekli sokakta. Herkes kendisine sosyal güvenlik ve insanca yaşama şansı arıyor. Alelacele özelleştirilen kurumların geleceği meçhul, fonlarla ne yapıldığından kimsenin haberi yok, bankalar batıyor. Bu tabloya bakıp yirmi yıllık politikaların başarılı olduğunu söylemek ne kadar mümkün bilinmez. Fakat hepsi bu değil.

Bu değil; çünkü, bu tabloya bakarak adına liberal denen politikaların bu kadarından bile vazgeçmek vahim sonuçlar doğurabilir. Her şeyden önce dünyada hâlâ o liberal anlayış egemen. Böyle bir aşamada Türkiye'nin sırtını bir kez daha dünyaya dönmesi ve ondan kopması beklenemez. Avrupa konusunda yanlış bir çıkışın ne sonuçlar doğurduğu görüldükten sonra şimdi böyle bir kımıldının neler getireceğini hayal bile etmemek lazım ki, zaten öyle bir arayış da yok. İkincisi, eğer uygulamada başarılı olunmamışsa, bu, politikaların özündeki eksiklerinden ve yetersizliklerinden kaynaklanmıştır. Türkiye'de hâlâ şeffaflık sağlanamamışsa, daha Türkçesini bile bulamadığımız devletin hesap verirliğine (accountability) geçilmemişse, yönetim (governance) bütün boyutlarıyla oluşturulmamışsa, gelir dağılımında adalet getirilememiş, yağmacı (predatory) devlet zihniyeti geriletilmemişse kabahat liberalleşmede değil

liberalleşmemedir. Çünkü bu kavram ve yöntemler benim diyen her Batı ülkesinde uygulanan, olmazsa olmaz kavramlardır. Dolayısıyla sadece teknik finansal önlemlerle krizler en çok bu kadar önlenir en çok bu kadar sağaltılır. Bir kere bu bir!

Bunun ardından işin siyasal yanı gelir. Liberalizm, gene Türkiye gibi devletin bunca güçlü olduğu ve her şeye rağmen kurumsal yapısını koruduğu toplumlarda sadece ekonomik alana sıkışmış olsa bile son derecede yararlıdır. Çünkü, devletin sadece ekonomide merkezileşmesi ve denetimi eline alması bile sadece onun siyasal gücünü daha da artırmaya yarayacaktır. Bugün eğer iyi kötü sivil toplum sözü ediliyor, az çok devleti dengeleyecek kurumsal oluşumlardan söz açılıbiliyorsa bu da gene o eksik liberalleşme nedeniyeldir.

Peki, bu kadarı yeter mi? Hem liberalleşme başarısız olduğu hem de tek başına liberalleşme sorunlarını çözmeye 'muktedir' olmadığından yetmez. İşte o noktada da kriz sonrasının gereksindiği siyasal cevap artık verilebilir: Türkiye geleceğini, bundan böyle liberalizmin verilerini ve özünü benimsemiş bir sosyal demokratik politikada aramaya mecburdur.

Bunu, hem liberal olmadığım hem de liberal Avrupa ülkelerinin son iki seçim dönemine bakarak söylüyorum!